

VANDAAG IS WERELDSTOTTERDAG: JOKE NYSSSEN MAAKTE FILM 'STOTTERS' OVER HAAR BROER

Stotteren hield Jef klein

Het draaien van de documentaire bracht Jef en Joke Nyssen ook dichterbij elkaar. 'Nu beseft ik hoe zwaar de inspanning voor mijn broer is geweest', zegt Joke. © Mine Dalemans

Word je wel eens gepest, vraagt de leraar. Jef Nyssen antwoordt: 'Soms z-z-zeggen ze tegen mij v-v-vuile st-st-sto-stotteraar.' Het is een scène in het begin van de film 'Stotters'. Een sterk en ontroerend document.

VAN ONZE REDACTRICE
VEERLE BEEL

LIER | Als kind waren er momenten waarop hij er met de beste wil van de wereld geen woord uitkreeg. 'Mijn moeder kwam mij eens van school halen en vroeg hoe het was geweest. Na zeven minuten lukte het me nog niet om te antwoorden!', zegt Jef. Hij is de jongste in het gezin Nyssen-Godon. Vijf jaar jonger dan zijn zus Joke. Eén van haar verste herinneringen aan zijn spraakprobleem: 'We waren op vakantie en gingen op restaurant. Jef slaagde er niet in om te zeggen wat hij wilde eten. Ik weet nog hoe hij toen huilde, hoe groot die onmacht van hem was.' Jef volgde vele jaren logopedie. 'Maar het werd alleen maar erger', vertelt hij daar zelf over. Tot Joke hoorde vertellen over die ene methode die hem misschien toch nog van zijn stotterprobleem af kon helpen. Dat zat zo: 'Ik heb

een filmopleiding gevolgd aan het Rits in Brussel. Mijn eindwerk ging al over Jef. Zo leerde mijn promotor, Luckas Vander Taelen, hem kennen. Luckas heeft zelf gestotterd als kind. Hij zei: waarom probeer je niet eens bij Gert Reunes?'

Ook Reunes stotterde in zijn jeugd. Hij ontdekte een alternatieve behandelwijze die hij zich met veel oefenen eigen maakte. Nu helpt hij er anderen mee. Het gezin besloot het daar nog een keertje te proberen. Joke volgde het hele proces als regisseuse en draaide meer dan 150 uur, in therapie, op school en thuis. 'Deze film is voor mijzelf een groot cadeau, omdat ik mijn broer veel beter heb leren kennen', zegt Joke. 'Als ik er met mijn neus niet zo dicht op had gezeten, zou ik nooit beseft hebben hoe zwaar die inspanning voor hem is geweest.'

Van de andere kant was het ook

niet gemakkelijk om zo dicht bij haar onderwerp te leven: 'Je leeft in je eigen scène. Soms zaten we samen te ontbijten en gebeurde er iets waarvan ik dacht: verdraaid, dit had ik moeten filmen!' Jef zucht: 'Voortdurend die camera achter mij, dat was niet altijd leuk.' Maar hij had wel toestemming gegeven en dus volgde Joke hem tot in zijn slaapkamer. 'Het voordeel was dat ik hem erg persoonlijke vragen kon stellen, over zijn dromen en verwachtingen.'

BUITENGEWOON ONDERWIJS

Stotters is namelijk niet alleen een film waarin je ziet hoe Jef stiltejes aan beter gaat spreken – tijdens dit interview spreekt hij ongehinderd, zij het niet helemaal vrij van stotters. Het is ook een film over iemand die open bloeit en met vallen en opstaan zijn leven een nieuwe wending geeft. Vandaar de titel, zegt Joke Nyssen: 'Het gaat over de haperingen in zijn spreken, maar evengoed in de haperingen in zijn leven.' Jef zat van kinds af in een school voor buitengewoon onderwijs, vanwege zijn diagnose van autisme. 'Ik leerde daar niets', zegt hij nu zelf. Je ziet hem in de film, samen met de andere leerlingen, soep klaarmaken. 'Jef werd er onder zijn niveau gehouden', vindt Joke ook. 'Mijn ouders zijn daar dikwijls over gaan praten met de school. Vergeefs.' In de film zegt Reunes: 'Veel men-

sen die stotteren, worden klein gehouden door hun spraakprobleem. Zelfs hun IQ wordt vaak te laag ingeschat.'

Jef drong bij zijn ouders aan op een nieuwe IQ- en persoonlijkheidstest. Je ziet in de film hoe het resultaat hem ontgoochelt. Joke weet waarom: 'Je hoopte dat je niet meer autistisch zou zijn, hé?' Jef zucht: 'Ik weet dat ik mij niet goed kan concentreren. Ja, ik wilde van die naam af. Maar ik weet ook dat ik daar de rest van mijn leven mee zit. Dat ik daarmee moet leren leven. Ik denk dat het me wel zal lukken.'

De film gaat evengoed over de haperingen in zijn leven en over hoe moeilijk het is om echt te veranderen

Want Jef is tijdens het draaien van de film dan toch van school veranderd. Hij heeft in Lommel zijn droom verwezenlijkt: hij behaalde een diploma voor grootkeuken. Hij werkt nu een paar dagen in de week bij een bakker. En

dat gaat goed. 'Nu doe ik iets dat nuttig is', zegt hij met trots.

Wat maakt dat het bij Reunes wel lukte? 'Gert stotterde vroeger ook', zegt Jef. 'Hij zei dat hij er alles aan zou doen om mij ervan af te helpen. Die mens heeft echt gezweet en gezwoegd met mij.'

Volgens Joke: 'Gert blijft motiveren. Als een ander zou opgeven, doet hij er nog twee scheppen bovenop.' Twee jaar lang ging Jef er in therapie. Hij gaat ook nog mee op de zelfhulpweekends die Reunes organiseert. Oefent hij nu verder op eigen houtje? 'Nee, want het gaat goed.'

Joke tegen haar broer: 'Maar het blijft wel vermoeiend, toch? Als je gestrest bent of moe dan wordt het terug erger. Zo is het toch?'

Ook dát wilde ze tonen: 'Hoe moeilijk het is om te veranderen. Met andere zaken in het leven is dat net zo. Een mens gaat zelden recht op zijn doel af. Je hoopt dat je er ooit geraakt, maar de weg eraan toe is lang en bochtig.'

Zelf is ze opnieuw gaan studeren: sociaal werk. 'Ik word daar naartoe gezogen. Dat is ook een cadeau van Jef. Ik droom ervan om die twee opleidingen op termijn met elkaar te combineren. Er liggen vast nog een heleboel interessante filmverhalen in die wereld op mij te wachten.'

'Stotters' is te koop bij de producent. Stuur daartoe een e-mail naar: sophimages@skynet.be.